

(as chariots); having iron weapons; पर्यन् हिरण्यचक्रान-योद्वान् विधोवतो वराहन् Rv. 1. 88. 5. -**दती** a proper name; (द्वियां संज्ञायाम् P. V. 4. 143). -**दण्डः** an iron club, K. 76. -**धातुः** iron metal; अयोधातुं यद्वत्परिल्लुरयस्कान्त-शकलः U. 4. 21. -**पानम्** (अयःपानम्) N. of a hell (where redhot iron is forced down the throats of those who are condemned to it). -**पिण्डः** A canon-ball. -**प्रतिमा** (अयःप्रतिमा) an iron image. -**बाहुः** Name of a son of Dhritarāstra. -**मलम्** rust of iron; so °रजः, °रसः. -**मुख** a. (-**खी** f.) 1 having an iron mouth, face, or beak. -2 tipped or pointed with iron; भूमिं भूमिशयांश्चैव हन्ति काष्ठमयोमुखम् Ms. 10. 84. (-**खः**) an arrow (iron-pointed); भेत्स्यत्यजः कुम्भमयोमुखेन R. 5. 55. -**शङ्कुः** 1 an iron spear; -2 an iron nail, pointed iron spike, अयःशङ्कुचितां रक्षः शतघ्नीमथ शत्रवे R. 12. 95. -**शय** a. lying in, made of iron, (said of fire). -**शूलम्** 1 an iron lance. -2 a forcible means, a violent proceeding (तीक्ष्णः उपायः Sk.); (cf. आयःशूलिक; also K. P. 10; अयःशूलेन अन्विच्छतीत्यायःशूलिकः). -**स्थूण** a. 1 (अय° or यः°) having iron pillars or stakes, हिरण्यरूपमुषसो व्युष्टावयः-स्थूणमुदिता सूर्यस्य Rv. 5. 62. 8. -2 Name of a Ṛṣi Śat. Br. -**हत** a. Ved. embossed in iron-work, made by a priest who wears a golden ring on his finger (B. and R.); रक्षोहा विश्वचर्षणिरभि योनिमयोहतम् Rv. 9. 1. 2. -**हृदय** a. iron-hearted, stern, cruel, unrelenting; सुहृदयोहृदयः प्रतिगर्जताम् R. 9. 9.

अयस्मय, (अयोमय) a. (-**यी** f.) Ved. Made of iron or of any metal. -**यी** N. of one of the three habitations of Asuras.

अयोच्छिष्टम् Rust of iron.

अयस (At the end of comp.) See काष्णायस, कालायस &c.

अया ind. Ved. Thus, in this manner.

अयाचक a. One who does not ask or solicit.

अयाचित a. Unasked, unsolicited (as alms, food &c.); अमृतं स्यादयाचितम् Ms. 4. 5; 11. 212. -**तः** N. of the sage Upavarṣa. -**तम्** Unsolicited alms. -**Comp.** -**उपनत**, -**उपस्थित** a. got unasked or without solicitation; अयाचितोपस्थितमम्बु केवलम् Ku. 5. 22. -**वृत्तिः**, -**व्रतम्** subsisting on alms got without begging or solicitation.

अयाज्य a. 1 (A person) for whom one must not perform sacrifices, not competent to offer sacrifices (as a Śūdra &c.). -2 (Hence), Out-cast; degraded, not admissible to or incapable of religious ceremonies. -3 Not fit for sacrificial offerings. -**Comp.** -**याजनम्**, -**संयाज्यम्** sacrificing for a person for whom one must not perform sacrifices; अयाज्ययाजनैश्चैव नास्तिक्येन च कर्मणाम् Ms. 3. 65; गोवधोऽयाज्यसंयाज्यपारदार्यात्मविक्रयाः Ms. 11. 59.

अयात a. Not gone. अयातमस्य दृष्टो न यातम् Av. 10. 8. 8. -**Comp.** -**पूर्व** a. following, succeeding, subsequent to,

-**याम** a. not old or weakened, not stale, fresh, not worn out by use; अयातयामं सर्वेभ्यो भागेभ्यो भागमुत्तमम् Mb. 3. 114. 11. °मं च यौवनम् Dk. 123 fresh, blooming; °मं वयः 158; छन्दांस्ययातयामानि Bhāg. 10. 80. 42. (where Śrīdhara says अ° = विगतदोषाणि free from faults, faultless, pure. (-**मम्**) N. of certain texts of the Yajurveda revealed to Yājñavalkya. °यामता freshness, unimpaired nature, strength, or vigour, purity.) -**Comp.** -**यामन्** a. Ved. not weak, fresh.

अयातु a. Ved. Not demoniacal; free from evil spirits. -**तुः** Not a demon, not an evil spirit, not destructive. हयामि देवीं अयातुरभे Rv. 7. 34. 8.

अयात्रा The state of not being passable; Rām. 4.

अयाथार्थिक a. (-**की** f.) 1 Not true, wrong, unjust, improper. -2 Not real or genuine, incongruous, absurd.

अयाथार्थ्यम् 1 Unfitness, incorrectness. -2 Absurdity, incongruity.

अयानम् 1 Not going or moving, stopping, halt. -2 Natural disposition, nature.

अयानयम् [अयश्च अनयश्च तयोः समाहारः] Good or bad luck. -**यः** A particular position of the pieces on a chess-board. A place on a chess-board, which the pieces of the opponents cannot occupy. (आनीयन्ते शारा अस्मिन् इत्यानयः; अयेन दक्षिणावर्तेन अपसव्यगमनेन आनयः अयानयः शीर्षस्थानम् Saralā).

अयानयीनः [अयानय-ख] A piece at chess or backgammon; अयानयः स्थलविशेषः तं नेयोऽयानयीनः शारः (Mar. पिकलेली सोंगटी) P. V. 2. 9 Sk.

अयान्वित a. Fortunate, lucky; R. 4. 26. -**तः** N. of Śaṅkarāchārya.

अयावक a. Naturally red.

अयावनम् Not causing to unite.

अयाशु a. Ved. 1 Unfit for copulation. कुम्भमुष्का अयाशवः Av. 8. 6. 15. -2 Destructive of good things.

अयास a. [fr. इ 'to go' Nir.] Ved. Agile, nimble. -**याः ind.** [इ-आसिः Un. 4. 221] Fire.

अयास्य a. Ved. Indefatigable, inexhaustible. valiant, invincible. -**स्यः** 1 A mystical name for the chief life-wind; सोऽयास्य आजिरसोऽङ्गानां हि रसः Bri. Up. 1. 3. 8. -2 N. of Angirasa.

अयासोमीयम् N. of some verses of the Sāmaveda.

अयि ind. 1 As a gentle address in the sense of 'friend', 'oh', 'ah' (कोमलामन्त्रणे); or simply as a vocative particle; अयि विवेकविश्रान्तमभिहितम् M. 1; अयि कठोर U. 3. 27 Oh you ruthless one; अयि भो महार्षिपुत्र S. 7; अयि विद्युत्प्रमदानां त्वमपि च दुखं न जानासि Mk. 5. 32; अयि मातर्देवयजनसंभवे देवि सीते U. 4; see also Bv. 1. 5, 11, 44. -2 As a particle